

Yağmacı Dergilere Dikkat

Yazarlar İçin Pratik Bir Rehber

Açık erişimli yayıncılığın hızlı büyümesi araştırmacılar için yeni fırsatlar yaratmış; ancak aynı zamanda yağmacı (predatory), aldatıcı ve sömürücü dergilerin ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Bu dergiler, titiz editoryal ve hakemlik standartları yerine ticari kazancı önceliklendirebilirler.

Yazarlar, tanımadıkları dergiler veya yayıncılar kendileriyle iletişime geçtiğinde özellikle dikkatli olmalıdır.

Yaygın Uyarı İşaretleri

1. İstenmeyen (Talebe Dayanmayan) Davetler

Sizi aşağıdakilere davet eden istenmeyen e-postalara karşı temkinli olun:

Taslak metin (makale) göndermeye,

Editör kuruluna katılmaya veya

Konuk editör olarak görev yapmaya.

Bu tür iletilerin genel (jenerik), övücü, ısrarcı olması ya da garantili veya olağanüstü hızlı bir yayın süreci vaat etmesi durumunda özellikle dikkatli olunmalıdır.

2. Belirsiz Dergi veya Yayıncı Kimliği

Aşağıdakileri kontrol ediniz:

Yayıncının doğrulanabilir fiziksel veya kurumsal bir adresi var mı?

Dergi profesyonel bir iletişim adresi kullanıyor mu?

Başeditör ve editör kurulu üyeleri gerçek kişiler mi ve uygun kurumsal aidiyetlere (afilasyon) sahip mi?

Dergi, tanınmış yayınlardan belirgin bir şekilde ayırt edilebiliyor mu?

Doğrulanamayan editörler, hatalı kurumsal aidiyetler, genel iletişim adresleri veya bilinen dergi başlıklarının taklit edilmesi şüpheyi uyandırmalıdır.

3. Aşırı Geniş veya Tutarsız Kapsam

Birbiriyle ilişkisiz olağandışı genişlikteki disiplinleri kapsayan ya da açıkça beyan ettiği kapsamın dışında kalan makaleler yayımlayan bir dergi dikkatle incelenmelidir.

4. Zayıf Editoryal ve Bilimsel Niteliği

Mükerrer dilbilgisi ve yazım hataları, zayıf kaleme alınmış makaleler, ciddi bilimsel yanlışlar veya tutarsız akademik standartlar, yetersiz editoryal veya hakemlik süreçlerine işaret edebilir.

5. Şeffaflık Eksikliği

Saygın bir dergi aşağıdakileri açıkça tanımlamalıdır:

Hakemlik süreci,
Yayın etiği,
Yazarlık ve çıkar çatışması politikaları,
Düzeltilme ve geri çekme (retraction) prosedürleri,
Telif hakkı ve lisanslama düzenlemeleri ve
Yayın ücretleri.

6. Gerçekçi Olmayan Hızlı Yayın Süreci

Bir dergi kabul garantisi verdiğinde, birkaç gün içinde yayın vaat ettiğinde, hakemlik süreci hakkında çok az bilgi sunduğunda veya ücretli hızlı yayın seçeneği sunduğunda temkinli olun.

Gerekli bilimsel değerlendirme korunduğu sürece, hızlı yayın süreci kendi başına sorunlu değildir.

7. Belirsiz Yayın Ücretleri

Makale başvuru / işleme ücretleri, tek başlarına yağmacı yayıncılığın kanıtı değildir. Birçok saygın açık erişimli dergi makale başvuru / işleme ücretleri talep etmektedir.

Ancak ücretler makale gönderiminden önce açıkça beyan edilmelidir. Beklenmedik masraflar, açıklanamayan ek ücretler veya alışıl gelmişin dışındaki ödeme düzenlemeleri derinlemesine araştırmayı gerektirir.

Dizinlenme ve Bibliyometrik İddiaları Doğrulayın

Bir derginin çok sayıda dizinleme hizmetini listelemesi veya bir "etki değeri" (impact factor) sergilemesi nedeniyle doğrudan saygın olduğunu varsaymayın.

Dergi Etki Değeri (Journal Impact Factor - JIF), Clarivate tarafından Journal Citation Reports aracılığıyla bildirilen spesifik bir metriktir. Benzer terminoloji kullanan diğer göstergeler JIF ile karıştırılmamalıdır.

Aynı şekilde, daha az bilinen bir dizinleme veya dergi değerlendirme hizmetinde yer almak, mutlaka ana uluslararası atıf veri tabanları tarafından tanındığı anlamına gelmez. Örneğin, Index Copernicus (ICI) meşru bir dergi değerlendirme ve dizinleme hizmetidir; "sahte dizin" olarak tanımlanmamalıdır. Ancak, Index Copernicus Değeri (ICV), Journal Impact Factor ile karıştırılmamalı veya Web of Science ya da Scopus'ta yer alma ile eşdeğer görülmemelidir.

Önemli iddiaları her zaman ilgili veri tabanının veya kuruluşun resmi web sitesi üzerinden bağımsız olarak doğrulayın. Yalnızca derginin kendi web sitesinde görüntülenen logolara, bağlantılara veya dizin listelerine güvenmeyin.

Yararlı kaynaklar arasında **Think. Check. Submit.**, **DOAJ**, **Web of Science / Journal Citation Reports**, **Scopus** ve **COPE** yer almaktadır.

Makale Göndermeden Önce

Şu soruları sorun:

- ☐ Dergiyi ve yayıncısını tanıyor muyum?
 - ☐ Editörleri, yayıncıyı ve iletişim bilgilerini doğrulayabilir miyim?
 - ☐ Hakemlik ve yayın etiği süreci şeffaf mı?
 - ☐ Yayın ücretleri açıkça belirtilmiş mi?
 - ☐ Dizinlenme ve bibliyometrik iddialar bağımsız olarak doğrulanmış mı?
 - ☐ Yayımlanan içerik uygun bilimsel ve editoryal niteliği gösteriyor mu?
 - ☐ Olağanüstü hızlı bir şekilde makale göndermem veya yayımlamam için baskı yapılıyor mu?
- Birkaç yanıt şüphe uyandırıyorsa, durun ve makalenizi göndermeden önce dergiyi araştırın.

DUR – KONTROL ET – DOĞRULA – GÖNDER

DUR — İstenmeyen bir davete hemen yanıt vermeyin.

KONTROL ET — Dergiyi, yayıncıyı, editörleri, hakemlik sürecini, ücretleri ve yayımlanan içeriği inceleyin.

DOĞRULA — Önemli iddiaları yetkili ve bağımsız kaynaklar aracılığıyla teyit edin.

GÖNDER — Yalnızca derginin meşru, şeffaf ve çalışmanız için uygun olduğuna ikna olduğunuzda makalenizi gönderin.

Unutmayınız

Tek bir özellik bir derginin yağmacı olduğunu kanıtlamaz. Derginin ve yayıncının genel şeffaflığı, güvenilirliği, editoryal dürüstlüğü ve doğrulanabilirliği bir bütün olarak değerlendirilmelidir.

Nerede yayımlanacağını seçmek, sorumlu araştırma yürütmenin ve araştırma dürüstlüğü korumanın önemli bir parçasıdır.

Bu doküman Türk Geriatri Derneği Yönetim Kurulu ve Turkish Journal of Geriatrics Editörler Kurulu tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır.